

<https://doi.org/10.32999/2663-970X/2023-10-14>

How to Cite (Style APA):

Okhrimenko I., Zarichanskyi O., & Zarichanska N. (2023). Comparison of Life and Meaningful Parameters of Adolescent and Young Adult Drug Addicts. *Insight: the psychological dimensions of society*, 10, 275–294. <https://doi.org/10.32999/2663-970X/2023-10-14>

Як цитувати (Стиль ДСТУ 8302: 2015):

Охріменко І., Зарічанський О., Зарічанська Н. Порівняння життєво-змістових параметрів наркотично залежних осіб юнацького та молодіжного віку. *Інсайт: психологічні виміри суспільства*. 2023. № 10. С. 275–294. <https://doi.org/10.32999/2663-970X/2023-10-14>

UDC [159.923-056.83-053.6:316.61]:159.9.07

Comparison of Life and Meaningful Parameters of Adolescent and Young Adult Drug Addicts

Порівняння життєво-змістових параметрів наркотично залежних осіб юнацького та молодіжного віку

Received: August 03, 2023

Accepted: October 30, 2023

Ivan Okhrimenko

Doctor of Law, Professor, Professor,
Department of legal psychology,
National Academy of Internal Affairs, Ukraine
<http://orcid.org/0000-0002-8813-5107>

Oleh Zarichanskyi

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor, Senior Researcher,
Department of problems of informational
and psychological
confrontation of the research center,
Military Institute of Taras Shevchenko
National University of Kyiv, Ukraine
olegzarvin69@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-6934-9521>

Nataliia Zarichanska

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor,
Department of methods of teaching
foreign languages,
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State
Pedagogical University, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-5636-1900>

Іван Охріменко

доктор юридичних наук, професор,
професор
кафедра юридичної психології,
Національна академія внутрішніх справ,
Україна
<http://orcid.org/0000-0002-8813-5107>

Олег Зарічанський

кандидат педагогічних наук, доцент,
старший науковий співробітник
відділ проблем інформаційно-
психологічного протидіяння науково-
дослідного центру,
Військовий інститут Київського
національного університету імені Тараса
Шевченка, Україна
olegzarvin69@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-6934-9521>

Наталія Зарічанська

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент
кафедра методики навчання
іноземних мов,
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла
Коцюбинського, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-5636-1900>

Abstract

The purpose of the article is to empirically investigate and compare the life and meaningful parameters of drug addicts of adolescent and young adult age. An attempt has been made to determine and compare the indicators of subjective control, functional state, and meaningful life orientations of two categories of drug addicts i. e. adolescents and young adults. The empirical basis of the research was made up of two groups of respondents who sought help at the City Addiction Clinical Hospital "Sociotherapy" (Kyiv, Ukraine): adolescent drug addicts aged 18–23 years ($n = 52$) and young adult patients aged 24–29 years ($n = 46$). **Methods:** bibliosemantic, comparative, psychological and diagnostic (valid questionnaires), method of systematic analysis and generalization, mathematical and statistical. **Results.** It has been found that youth drug addiction is a dynamic phenomenon that reveals concomitant signs of drug addicts' behavior in different age groups. Adolescents with signs of addiction demonstrate a low level of subjective control, they do not see a connection between their actions and significant events for themselves; they show monotony, which determines the behavior of searching for sources of new sensations. Instead, drug addicts of young adult age are diagnosed with a higher level of subjective control, primarily in interpersonal relationships and in the field of achievement; they have a much higher severity of fatigue. It has been proven that drug addiction makes certain adjustments to the meaningful life orientations of young people. In particular, drug addicts of young adult age (compared to adolescents) have inadequate goals in life; they strive to live for today or even yesterday. **Discussion and conclusions.** The meaningful parameters of drug addiction among adolescents and young adults have been generalized and substantiated. The differences found in the indicators of respondents' subjective control over the course and areas of their lives, which is likely to be a temptation to use drugs, have been explained. The peculiarities of the functional state of the respondents' bodies, as well as the meaningful life orientations of drug-addicted youth have been outlined.

Keywords: drug addiction, drug addicts, adolescents, young adults, mental state, addictive behavior.

Introduction

A differentiated analysis of global drug dependence allows us to identify the factors that determine the negative dynamics of this problem (van der Weele et al., 2021; Volkow et al., 2019). Socio-economic, ideological, psychological, and biomedical factors are conditionally

Анотація

Мета роботи полягає в емпіричному дослідженні й порівнянні життєво-змістових параметрів наркотично залежних осіб юнацького та молодіжного віку. Реалізовано спробу визначення та порівняння показників суб'єктивного контролю, функціонального стану та сенсожиттєвих орієнтацій двох категорій наркозалежних – юнацького і молодіжного віку. Емпіричну базу дослідження склали дві групи респондентів, які зверталися за допомогою до міської наркологічної клінічної лікарні "Соціотерапія" (Київ, Україна): наркозалежні юнацького віку 18–23 років ($n=52$) та пацієнти молодіжного віку 24–29 років ($n=46$). **Методи:** бібліосемантичний, порівняльний, психолого-діагностичний (валідні опитувальники), метод системного аналізування та узагальнення, математико-статистичний. **Результати.** З'ясовано, що наркотизм молоді є динамічним явищем, що виявляє супутні ознаки поведінки наркозалежних у різних вікових групах. Юнаки з ознаками адикції демонструють низький рівень суб'єктивного контролю, вони не вбачають зв'язку між своїми діями та значимими для себе подіями; у них проявляється монотонія, яка визначає поведінку щодо пошуку джерел нових відчуттів. Натомість, у наркозалежних молодіжного віку діагностується більш високий рівень суб'єктивного контролю, насамперед, у міжособистісних стосунках та у сфері досягнень; у них спостерігається значно більша вираженість втоми. Доведено, що наркотична залежність вносить певні корективи в сенсожиттєві орієнтації молоді. Зокрема, у наркозалежних молодіжного віку (порівняно з юнаками) встановлена неадекватність при визначенні цілей в житті; прагнення жити сьогоднішнім чи навіть учорашнім днем. **Дискусія і висновки.** Узагальнено й обґрунтовано змістові параметри наркотичної залежності представників юнацького та молодіжного віку. Пояснено з'ясовані відмінності в показниках суб'єктивного контролю респондентів за перебігом та сферами власної життєдіяльності, що ймовірно є спокусою щодо вживання наркотиків. Окреслено особливості функціонального стану організму респондентів, а також сенсожиттєві орієнтації наркозалежної молоді.

Ключові слова: наркотизація, наркозалежні, юнаки, молоді люди, психічний стан, адиктивна поведінка.

Вступ

Диференційоване аналізування світової наркотичної залежності населення дозволяє виокремити чинники, що визначають негативну динаміку такої проблеми (van der Weele et al., 2021; Volkow et al., 2019). Умовно виокремлено соціально-економічні, ідеологічні,

distinguished. One of the main reasons contributing to the spread of drug addiction and addictive behavior among young people is the easy availability of narcotic drugs, psychotropic substances, and their analogs and precursors. In general, previous empirical studies (Blum et al., 2022; Griban et al., 2020; Wang et al., 2019) show that a significant number of underage drug users indicate that drugs are relatively easy to acquire. As a result of this practice, society has faced real insecurity among young people from the expansion of narcotic substances and the spread of addictive behavior. In general, addictive behavior involves a desire to escape from reality by artificially changing one's mental state through the use of certain substances or by constantly focusing on certain activities to develop and maintain intense emotions (van der Weele et al., 2021).

A significant factor in the development of both drug addiction and other destructive phenomena in modern youth is a decrease in preventive psychological protection and a low value barrier (Costin, Roman, 2020; Ruisoto, Contador, 2019; Okhrimenko et al., 2023; Popovych et al., 2020; 2022). A minor who starts using drugs for the first time is in a peculiar socio-psychological situation that contributes to the spread of drug use: 1) massive distribution of drugs in combination with the dominant motives of curiosity and imitation among young people; 2) confusion and incompetence of teachers, social workers, parents, etc.; 3) low level of preventive work with drug users. It should be added that group activity plays a significant role in the development of youth drug use. According to scientists (Polkhovska et al., 2020; Farisco et al., 2018), the vast majority of adolescents first get involved in drug use in peer groups, trying to "keep up with their peers." They often prioritize the search for unusual sensations and experiences as their main motivation. That is why drug addiction is usually referred to as a youth problem (Rømer Thomsen, 2018).

The low level of public awareness about drug prevention and the limited access to qualified free counseling, treatment, and rehabilitation services for young people with signs of drug dependence are also noteworthy (Graham et al., 2022; Morris, Bentzley, 2020). According to researchers (Ashar, 2019; Griban et al., 2022; Adejoh et al., 2018),

психологічні та біомедичні чинники. Серед основних причин, що сприяють поширенню наркоманії та адиктивної поведінки в середовищі молоді, є легка доступність наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів. Загалом попередні емпіричні дослідження (Blum et al., 2022; Griban et al., 2020; Wang et al., 2019) свідчать, що значна кількість неповнолітніх, що вживають наркотики, вказують на відносну нескладність їх придбання. У результаті такої практики суспільство зіштовхнулося з реальною незахищеністю молоді від експансії наркотичних засобів та поширення проявів адиктивної поведінки. Загалом адиктивна поведінка передбачає бажання відходу від реальності шляхом штучної зміни свого психічного стану завдяки вживанню деяких речовин або постійної фіксації уваги на певних видах діяльності з метою розвитку і підтримки інтенсивних емоцій (van der Weele et al., 2021).

Суттєвим чинником розвитку як наркотизації, так й інших деструктивних явищ у сучасній молоді є зниження превентивного психологічного захисту й низький ціннісний бар'єр (Costin, Roman, 2020; Ruisoto, Contador, 2019; Okhrimenko et al., 2023; Popovych et al., 2020; 2022). Неповнолітній, що вперше починає вживати наркотики, знаходиться в своєрідній соціально-психологічній ситуації, що по суті сприяє поширенню його наркотизації: 1) масове поширення наркотиків у поєднанні з домінуючими в молоді мотивами цікавості й наслідування; 2) розгубленість і некомпетентність педагогів, соціальних працівників, батьків тощо; 3) низький рівень профілактичної роботи зі споживачами наркотиків. Варто додати, що в розвитку юнацького наркотизму суттєва роль належить саме груповій активності. На думку вчених (Polkhovska et al., 2020; Farisco et al., 2018), переважна більшість підлітків уперше долучаються до вживання наркотиків у компаніях однолітків, прагнучи "не відстати від своїх". До пріоритетних мотивів вони доволі часто відносять пошук незвичайних відчуттів і переживань. Саме тому наркотизм зазвичай називають молодіжною проблемою (Rømer Thomsen, 2018).

Привертає увагу й низький рівень поінформованості населення щодо напрямів

most modern drug-dependent youth do not know where to go for help when they have drug problems. Moreover, such persons are mainly focused on anonymous drug treatment. That is why the problem of improving the quality of correctional and therapeutic work with young people suffering from addictive disorders is relevant at present, also due to the tense drug situation and the lack of readiness of specialized services to practically address the tasks of effective psychosocial rehabilitation of this category of people.

The purpose of the article is to empirically investigate and compare the life and meaningful parameters of drug addicts of adolescent and young adult age. The research objectives are to determine and compare indicators of subjective control, functional state, and meaningful life orientations of two categories of drug addicts i. e. adolescents and young adults.

Hypothesis: it is assumed that the life and meaningful parameters of drug addicts have statistically significant differences in the studied groups.

Methods

Participants. The first group of respondents consisted of drug addicts aged 18–23 years ($n=52$). This age periodization falls on adolescence, which is characterized by the following mental formations: the leading type of mental activity is educational and vocational training; key personality traits are high flexibility of social roles and communication experiments; an important mental formation is the development of worldview and self-awareness. In this age group, one becomes aware of one's own life as a holistic, perspective process with an illusory goal. The second group of respondents consisted of drug addicts aged 24–29 who agreed to participate in the research ($n = 46$). This age distinction determines the young adult age, which is characterized by the following mental formations: the leading type of mental activity is professional mobility; key personality manifestation is formed social status, and independence in decision-making; an important mental formation is the completion of the processes of personal development, a clear system of one's own beliefs.

профілактики наркотизму й обмежені можливості доступу молодим людям з ознаками наркотичної залежності до кваліфікованої безкоштовної консультативної та лікувально-реабілітаційної допомоги (Graham et al., 2022; Morris, Bentzley, 2020). На думку науковців (Ashar, 2019; Griban et al., 2022; Adejoh et al., 2018), більша частина сучасної наркозалежної молоді не знає, куди можна звернутися за допомогою при появі наркотичних проблем. Причому, в основному, такі особи орієнтовані на анонімну наркологічну допомогу. Саме тому проблема підвищення якості корекційної та лікувальної роботи з молодими людьми, що страждають адиктивними розладами, є актуальною у цей час, у тому числі в зв'язку з напруженою наркологічною ситуацією і недостатньою готовністю спеціалізованих служб до практичного вирішення завдань ефективної психосоціальної реабілітації такої категорії осіб.

Мета роботи полягає в емпіричному дослідженні й порівнянні життєво-змістових параметрів наркотично залежних осіб юнацького та молодіжного віку. Завдання: визначити та порівняти показники суб'єктивного контролю, функціонального стану та сенсожиттєвих орієнтацій двох категорій наркозалежних – юнацького і молодіжного віку.

Гіпотеза: зроблено припущення, що життєво-змістові параметри наркотично залежних осіб мають статистично достовірні відмінності за досліджуваними групами.

Методи

Учасники. Першу групу респондентів склали наркозалежні особи віком 18–23 років ($n=52$). Саме ця вікова періодизація припадає на юнацький вік, для якого є типовими такі психічні новоутворення: провідний тип психічної діяльності – навчально-професійна підготовка; ключові прояви особистості – висока гнучкість соціальних ролей, комунікативні експерименти; важливим новоутворенням психіки є формування світогляду й самосвідомості. У цей віковий період відбувається усвідомлення власного життя як цілісного перспективного процесу з ілюзорною метою. Другу групу респондентів склали наркозалежні особи віком 24–29 років,

At this age, a person already has a certain life experience, and an established system of values and orientations. The representatives of both groups were patients of the City Addiction Clinical Hospital “Sociotherapy” (Kyiv, Ukraine) who sought drug treatment and psychological help from the specialists of this institution. The selection of individuals was carried out in consultation with the trial subjects themselves. Gender characteristics, sexual differentiation, the duration of drug use, and the preferred type of drug were not taken into account.

Variables. The following variables were taken into account in the formation of the system of variables: independent subjective variable, i. e. age of the drug-addicted person, dependent variables, i. e. subjective control over behavior, functional state, and meaningful life orientations of the individual.

Procedure and instruments. To meet the ethical requirements for the research, all respondents were informed about the main objectives of the research, attention was focused on voluntary participation in testing, the confidentiality of their data, and the use of the results for research purposes. To achieve the research purpose, a set of interrelated methods aimed at obtaining objective and reliable results was used: bibliosemantic, comparative, psychological and diagnostic, systematic analysis and generalization, mathematical and statistical. The bibliosemantic method was used to conduct an analytical review of scientific sources on the outlined issues.

We carried out a comparative analysis between the groups of respondents, the main criterion of which was age (adolescence and young adult), which essentially reflected the sphere of their interests and manifestations of their life-sustaining activities.

The psychological and diagnostic method was used during the research work with respondents as representatives of modern youth. The main block of diagnostics included a psychological examination and a social survey of respondents by means of valid tools, namely: 1) “Level of Subjective Control” (LSC) (Ye. Bazhyn, Ye. Golyunkina, L. Etkind); 2) “Fatigue – Monotony – Mental Satiety – Stress” (A. Leonova); 3) “Sense-

які дали згоду на участь у дослідженні (n=46). Таке вікове розмежування визначає молодіжний вік, якому притаманні такі психічні новоутворення: провідний тип психічної діяльності – професійна мобільність; ключові прояви особистості – сформований соціальний статус, самостійність в ухваленні рішень; важливим новоутворенням психіки є завершення процесів особистісного становлення, чітка система власних переконань. У цьому віці людина вже має певний життєвий досвід, усталену систему цінностей та орієнтацій. Представники обох груп були пацієнтами міської наркологічної клінічної лікарні “Соціотерапія” (Київ, Україна), що зверталися до фахівців даної установи за наркологічною та психологічною допомогою. Відбір осіб проводився за погодженням із самими досліджуваними. Гендерні особливості, статеве диференціювання й термін вживання наркотичних речовин та пріоритетний тип наркотиків до уваги не бралися.

Змінні. У формуванні системи змінних були враховані: незалежна суб’єктивна змінна – вік наркозалежної особи, залежні змінні – суб’єктивний контроль за поведінкою, функціональний стан та сенсожиттєві орієнтації особистості.

Процедура та інструменти. З метою виконання етичних вимог до проведення дослідження всі респонденти були поінформовані про основні завдання дослідження, увагу було зосереджено на добровільності участі в тестуванні, конфіденційності їхніх персональних даних та використанні результатів із дослідницькою метою. Для досягнення мети дослідження використано комплекс взаємопов’язаних методів, спрямованих на отримання об’єктивних і достовірних результатів: бібліосемантичний, порівняльний, психолого-діагностичний, метод системного аналізу та узагальнення, математично-статистичний. Бібліосемантичний метод застосовувався для проведення аналітичного огляду наукових джерел з окресленої проблематики.

Між групами досліджуваних респондентів нами здійснювалося порівняльне аналізування, головним критерієм якого був вік (юнацький та молодіжний), що по суті відображало сферу їхніх інтересів та прояви життєдіяльності.

Life Orientations” (SLO) (D. Leontiev) (Baklytska et al., 2015).

The “Level of Subjective Control” (LSC) questionnaire consisted of 44 statements and allowed us to determine the parameters of personal control over events in a person’s life. In particular, it provides for answers on a binary scale of “agree–disagree”, which ultimately allowed us to find out the external or internal type of an individual’s behavior (level of subjective control). The questionnaire revealed the key factors that influence a person’s choice of a model of activity related to drug use.

The “Fatigue – Monotony – Mental Satiety – Stress” methodology allowed us to assess the severity of the components of the current functional state of the individual (fatigue, monotony, mental satiety, stress). It consisted of 40 statements that were rated from 1 to 4. The total score for each scale (fatigue, monotony, mental satiety, stress) was summarized. This methodology is valid and allowed us to determine the degree of severity of a specific meaningful parameter of the functional state of drug addicts.

The “Sense-Life Orientations” (SLO) methodology contained 20 pairs of opposing statements that reflected the perceptions of the factors of a person’s life-sustaining activities. For each item, respondents chose one of two statements, which, in their opinion, was more true. The use of this methodology contributed to the study of the meaningful life orientations of drug addicts of different age groups.

The method of systematic analysis and generalization was used to analyze scientific information and results, to formulate research conclusions and practical recommendations for counteracting the spread of drug addiction among young people.

Organization of the research. During 2021–2022, field diagnostic and correctional work was carried out among patients of the City Addiction Clinical Hospital “Sociotherapy” (Kyiv, Ukraine). The research was conducted in three stages. The first stage involved an analytical review of the literature on the prevalence of the problem of drug addiction among modern youth and the determination of diagnostic and methodological tools for conducting

Психолого-діагностичний метод застосовувався під час дослідницької роботи з респондентами як представниками сучасної молоді. Основний блок діагностики передбачав проведення психологічного обстеження та соціального опитування респондентів за допомогою валідного інструментарію, а саме: 1) опитувальник “Рівень суб’єктивного контролю” (РСК) (Є. Бажин, Є. Голинкіна, Л. Еткінд); 2) методика “Втома – монотонія – психічне пересичення – стрес” (А. Леонова); 3) методика вивчення сенсожиттєвих орієнтацій (СЖО) (Д. Леонт’єв) (Баклицька та ін., 2015).

Опитувальник “Рівень суб’єктивного контролю” (РСК) складався з 44 тверджень та дозволив визначити параметри особистісного контролю над подіями в житті самої людини. Зокрема, він передбачає відповіді за бінарною шкалою з розрахунку “згоден – не згоден”, що в підсумку дозволило з’ясувати екстернальний або інтернальний тип поведінки особистості (рівень суб’єктивного контролю). За допомогою опитувальника розкрито ключові чинники, що впливають на вибір особистістю моделі активності, пов’язаної з уживанням наркотичних речовин.

Методика “Втома – монотонія – психічне пересичення – стрес” дозволила дати оцінку вираженості компонентів актуального функціонального стану особистості (втома, монотонія, психічне пересичення, стрес). Вона складалася з 40 тверджень, за якими здійснено оцінку від 1 до 4. Підсумовано загальний бал за кожною шкалою (втома, монотонія, психічне пересичення, стрес). Ця методика є валідною, дозволила визначити міру вираженості конкретного змістового параметру функціонального стану наркозалежних осіб.

Методика “Сенсожиттєві орієнтації” (СЖО) містила 20 пар протилежних тверджень, що відобразили уявлення про чинники життєдіяльності особистості. За кожною позицією респонденти обирали одне з двох тверджень, яке, на їхню думку, більше відповідало дійсності. Використання даної методики сприяло вивченню сенсожиттєвих орієнтацій наркозалежних осіб різних вікових груп.

Метод системного аналізування й узагальнення використано для аналізування наукової

an empirical study. The second stage provided for the implementation of diagnostic work using the selected methods. The third stage involved processing, systematization, and generalization of indicators, as well as logical and semantic interpretation of the data.

Statistical analysis. The mathematical and statistical method was used to process the experimental data obtained. The compliance of the sample data distribution with the Gauss' law was assessed using the Shapiro-Wilk W test. The reliability of the difference between the indicators was determined using Pearson's chi-square (χ^2) test. The significance of the difference was set at $p < .05$. All statistical analyses were performed using SPSS version 10.0 software adapted for medical and biological research. The use of this method is scientifically sound and appropriate, as the results of the research are presented as percentages.

Results

The research was based on two categories of respondents: drug users aged 18–23 ($n = 52$) and 24–29 ($n = 46$). This approach made it possible to present the differences in the areas of interest of the respondents of different age groups and the peculiarities of their life-sustaining activities, taking into account the impact of drug dependence on the personality.

The study of the personal psychological characteristics of the respondents began with the analysis of the level of subjective behavioral control (SBC) and the establishment of the type of internality (externality) of the respondents. The analysis allowed us to provide a generalized profile of the level of subjective control in groups of drug addicts (Tabl. 1).

The level of subjective control in the groups of respondents does not differ significantly on such scales of the SBC methodology as "general internality", "internality in industrial (professional, educational) relations", and "internality in health and illness". The results for other scales are somewhat different.

It has been determined that the studied young men with signs of drug addiction ($n = 52$) demonstrate low levels of internality (high level of control) on all scales. This confirms the practice of young men

інформації та отриманих результатів, формулювання висновків дослідження й практичних рекомендацій із протидії поширенню наркотичної залежності серед молоді.

Організація дослідження. Упродовж 2021–2022 років здійснювалася виїзна діагностична та корекційна робота серед пацієнтів міської наркологічної клінічної лікарні "Соціотерапія" (Київ, Україна). Дослідження проводилося в три етапи. На першому етапі здійснено аналітичний огляд літератури щодо поширеності проблеми наркотизації сучасної молоді, визначено діагностико-методичний інструментарій проведення емпіричного дослідження. На другому етапі проведено діагностичну роботу за допомогою обраних методик. На третьому етапі здійснено обробку, систематизацію, узагальнення показників, а також логічно-сміслову інтерпретацію даних.

Статистичне аналізування. Математико-статистичний метод застосовувався з метою обробки отриманих експериментальних даних. Відповідність розподілу даних вибірки закону Гаусса оцінювали за допомогою W -критерію Шапіро-Вілка. Достовірність різниці між показниками визначали за допомогою χ^2 -критерію Пірсона. Достовірність різниці була встановлена на $p < .05$. Усі статистичні аналізи проводили за допомогою програмного забезпечення SPSS версії 10.0, адаптованого для медичних та біологічних досліджень. Застосування цього методу є науково обґрунтованим та доцільним, оскільки отримані результати дослідження представлені у відсотках.

Результати

Взято за основу дві категорії респондентів: наркозалежних у віці 18–23 років ($n=52$) та 24–29 років ($n=46$). Такий підхід надав можливість уявити розбіжності в сферах інтересів досліджуваних різних вікових груп та особливості їх життєдіяльності з урахуванням впливу на особистість стану наркотичної залежності.

Вивчення особистісних психологічних характеристик респондентів розпочиналося з дослідження рівня суб'єктивного контролю за поведінкою (РСК) та встановлення типу інтернальності (екстернальності)

Table 1. Correlation of SBC internality profiles in drug addicts, %

Таблиця 1. Співвідношення профілів інтернальності РСК у наркозалежних осіб, %

Internality scales Шкали інтернальності	Level of manifestation Рівень прояву	Categories of respondents Категорії респондентів		Reliability of the difference Достовірність різниці	
		drug addicts of adolescent age (18-23 years old) наркозалежні юнацького віку (18-23 років)	drug addicts of young adult age (24-29 years old) наркозалежні молодіжного віку (24-29 років)	χ^2	p
		n = 52	n = 46		
General internality Загальна інтернальність	a	21.2	23.9	0.163	> .05
	b	78.8	76.1		
Internality in interpersonal relationships Інтернальність у міжособистісних стосунках	a	21.2	50.0	11.860	< .001
	b	78.8	50,0		
Internality in achievement Інтернальність у сфері досягнень	a	19.2	41.3	8.176	< .001
	b	80.8	58.7		
Internality in failures Інтернальність у сфері невдач	a	17.3	34.7	5.878	< .001
	b	82.7	65.3		
Internality in family relationships Інтернальність у сімейних стосунках	a	13.4	36.9	11.080	< .001
	b	86.6	63.1		
Internality in industrial (professional, educational) relations Інтернальність у сфері виробничих (професійних, навчальних) відносин	a	23.1	32.6	1.638	> .05
	b	76.9	67.4		
Internality in health and illness Інтернальність щодо здоров'я і хвороб	a	32.6	30.4	.078	> .05
	b	67.4	69.6		

Note: a – high level of control (internality); b – low level of control (externality).

Примітка: а – високий рівень контролю (інтернальність); b – низький рівень контролю (екстернальність).

to place responsibility for their actions on external factors and other people, a lack of confidence in their abilities, a state of unbalance, and anxiety. The highest level of internality is observed only in the health and illness scale. This situation is quite expected, as drug addiction is directly related to the threat to the physical and mental well-being of the individual. As for the indicators of subjective control in the field of industrial relations, they are low, but they rank second among this category of respondents. This can be explained by the influence of the professional or educational environment on such a person as a representative of a social group. The results of the study of drug-addicted young men on other scales do not require a thorough analysis, as they reflect very low quantitative data.

At the same time, the results of the survey of drug users aged 24-29 (n = 46) using the SBC

досліджуваних. Проведене аналізування дозволило надати узагальнений профіль рівня суб'єктивного контролю в групах наркозалежних осіб (табл. 1).

Рівень суб'єктивного контролю в групах респондентів достовірно не відрізняється за такими шкалами методики РСК, як “загальна інтернальність”, “інтернальність у сфері виробничих (професійних, навчальних) відносин”, “інтернальність щодо здоров'я і хвороб”. За іншими шкалами отримані показники дещо відрізняються.

Визначено, що досліджувані юнаки з ознаками наркотичної залежності (n=52) за усіма шкалами демонструють незначні показники інтернальності (високий рівень контролю). Це підтверджує практику юнаків покладати відповідальність за свої вчинки на зовнішні

Comparison of Life and Meaningful Parameters of Adolescent and Young Adult Drug Addicts

methodology show that in the area of interpersonal relationships, 50.0 % of respondents in this group tend to control formal and informal relationships with people. 41.3 % of the respondents have gained certain achievements in their lives (scale of internality in achievements). 34.7 % of young adults significantly monitor situations that can lead to failure. In the area of professional and educational relationships, 32.6 % of respondents consider individual actions to be a significant factor in organizing their life-sustaining activities.

Comparing the level of subjective control in both groups, we note that in the group of drug addicts of young adult age ($n = 46$), internality is higher, which means that it can be assumed that the respondents are more in control of the events and phenomena that happen to them. At the same time, drug-dependent adolescents ($n = 52$) usually tend to shift responsibility for events to external circumstances, other people, situational phenomena, etc. Drug dependence may reduce the level of subjective control of young people over the course and areas of their life-sustaining activities.

To continue our scientific research, we used the "Fatigue – Monotony – Mental Satiety – Stress" methodology. Based on the results of data processing, the following indicators were obtained (Tabl. 2).

The analysis of the results shows that 86.9 % of drug addicts of young adult age ($n = 46$) have a moderate level of fatigue. This indicates that drug addiction, on the one hand, brings pleasure, and on the other hand, it tires the individual. As for the monotony indicator, only 8.7 % of drug addicts have a moderate level; they occasionally experience a state of reduced conscious control in situations of the same type (monotonous, unimpressive) behavior with repetition of stereotypical actions, accompanied by a feeling of boredom, drowsiness and a dominant desire to change activities. A low level of manifestation of this condition is characteristic of 91.3 %. According to the indicator of mental satiety (loss of interest in others, specific activities, etc.), it was determined that 52.2 % of drug addicts have a low level of its severity, 43.5 % have a moderate level, and 4.3 % have a high level of manifestation of this condition.

чинники й інших людей, невпевненість у своїх можливостях, неврівноваженість та тривожність. Найбільший показник інтернальності спостерігається лише за шкалою здоров'я і хвороб. Ця ситуація є цілком очікуваною, адже наявність наркотичної залежності на пряму пов'язана із загрозою фізичному та психічному благополуччю особистості. Щодо показників суб'єктивного контролю в галузі виробничих відносин, то вони невисокі, але займають друге місце серед даної категорії респондентів. Це можна пояснити впливом професійного або навчального середовища на таку особистість як представника соціальної групи. Результати дослідження наркозалежних юнаків за іншими шкалами не потребують ґрунтового аналізу, оскільки відображають дуже низькі кількісні дані.

Разом із тим результати обстеження категорії наркозалежних у віці 24–29 років ($n=46$) за методикою РСК показують, що за сферою міжособистісних стосунків 50.0% респондентів цієї групи схильні контролювати формальні й неформальні стосунки з людьми. 41.3% досліджуваних самі досягли певних здобутків у своєму житті (шкала інтернальності в сфері досягнень). 34.7% осіб молодіжного віку суттєво відслідковують ситуації, що можуть призвести до невдач. За сферою професійних, навчальних відносин визначено, що 32.6% респондентів вважають індивідуальні дії суттєвим фактором організації власної життєдіяльності.

Порівнюючи рівень суб'єктивного контролю в обох групах, зауважимо, що в групі наркозалежних осіб молодіжного віку ($n=46$) інтернальність вища, тобто можна припустити, що обстежені більшою мірою контролюють події та явища, що відбуваються з ними. У той же час наркозалежні юнаки ($n=52$) зазвичай схильні перекладати відповідальність за події на зовнішні обставини, інших людей, ситуативні явища тощо. Не виключено, що наркотична залежність знижує рівень суб'єктивного контролю молоді за перебігом та сферами власної життєдіяльності.

У продовження наукового пошуку нами була використана методика "Втома – монотонія – психічне пересичення – стрес". За

Table 2. Comparative characteristics of the components of the respondents' functional state, %
Таблиця 2. Порівняльна характеристика компонентів функціонального стану респондентів, %

Scales / Components Шкали / Компоненти	The level of expression Рівень вираженості	Categories of respondents Категорії респондентів		Reliability of the difference Достовірність різниці	
		drug addicts of adolescent age (18-23 years old) наркозалежні юнацького віку (18-23 років)	drug addicts of young adult age (24-29 years old) наркозалежні молодіжного віку (24-29 років)	χ^2	p
		n = 52	n = 46		
Fatigue Втома	a	30.7	10.9	13.607	< .001
	b	69.3	86.9		
	c	.0	2.2		
Monotony Монотонія	a	50.0	91.3	41.483	< .001
	b	46.2	8.7		
	c	3.8	.0		
Mental satiety Психічне пересичення	a	53.8	52.2	2.639	< .05
	b	36.6	43.5		
	c	9.6	4.3		
Stress Стрес	a	17.3	4.3	11.061	< .001
	b	76.9	93.5		
	c	5.8	2.2		

Note: a – low level of component expression; b – moderate level; c – high level

Примітка: а – низький рівень вираженості компонента; b – помірний рівень; c – високий рівень

It can be assumed that due to emotional burnout as a consequence of drug use, a significant number of drug addicts experience a decrease in interest in the surrounding reality and a gradual rejection of previously habitual behavioral patterns. At the same time, tension and stress are present in the majority of drug users in the second group (93.5 % have a moderate level, and 2.2 % have a high level of this condition). This confirms our assumption that mental tension may be caused by the individual's fears of possible negative changes in physical and mental well-being.

In the course of the analysis of the features of the functional state (fatigue, monotony, satiety, and stress) in the group of drug-addicted adolescents (n = 52), it was found that the majority of respondents (69.3 %) demonstrated moderate fatigue. When studying the peculiarities of monotony, it was found that 50.0 % of the subjects did not show its manifestations, 46.2 % had moderate monotony, and 3.8 % had a high level of severity. Given these indicators, it can be assumed that the same type of activity at the age of 18-23 (primarily academic) significantly exhausts young men, which may be the basis for attempts to change something, to bring

результатами обробки даних були отримані такі показники (табл. 2).

Аналіз отриманих результатів демонструє, що у 86.9% наркозалежних осіб молодіжного віку (n=46) виявлено помірний рівень втоми. Це вказує на те, що наркотична залежність, з одного боку, приносить задоволення, а з іншого – стомлює особистість. Щодо показника монотонії, то лише у 8.7% наркозалежних переважає помірний рівень, вони час від часу переживають стан зниженого свідомого контролю в ситуаціях однотипової (монотонної, бідної на враження) поведінки з повторенням стереотипних дій, що супроводжується відчуттям нудьги, сонливості й домінуючим прагненням до зміни діяльності. Для 91.3% характерним є низький рівень прояву цього стану. За показником психічного пересичення (втрата інтересу до оточуючих, конкретної діяльності тощо) було визначено, що 52.2% наркозалежних мають низький рівень його вираженості, у 43.5% проглядається помірний рівень, у 4.3% – високий рівень прояву цього стану. Можна припустити, що в силу емоційного вигорання як наслідку вживання

interest in the process of their own life. According to the scale of mental satiety (loss of interest), 53.8 % of respondents have a low level of this condition, 36.6 % have a moderate level, and 9.6 % have a high level. In other words, a significant number of drug-addicted adolescents have a desire to get rid of boredom. When studying the manifestations of stress, it was noted that 76.9 % of adolescents have moderate signs of stress, while 17.3 % have no signs of stress. Obviously, such indicators of stress are associated with the need to make strong-willed decisions, which falls precisely at this stage of their life (18–23 years).

Thus, it can be argued that the moderate level of stress severity dominates in both groups of drug addicts. Representatives of young adult age are characterized by greater fatigue compared to adolescents. In the group of adolescents, monotony is more clearly visible, which distracts them from their main activities and determines their behavior in search of sources of new sensations and overcoming boredom.

The next step in our empirical research was to study the respondents' sense-life orientations (SLO methodology). The results of the survey of each of the studied groups of respondents are presented in Tabl. 3.

The analysis of the data obtained for the subscale "Goals in Life" indicates that half (52.2%) of drug users aged 24–29 are not inclined to set specific life goals in the future and live mainly in the present or even yesterday. As for drug-dependent adolescents (18–23 years old), 69.2 % of respondents in this group demonstrate greater adequacy in formulating life goals and relative future orientation.

According to the subscale "Life Process", 43.5% of drug addicts demonstrate indicators that are in the normal range for the age group under study (24–29 years). Instead, 56.5 % of respondents show hedonistic traits of a person who lives for the day. At the same time, the majority of adolescents indicate satisfaction with their lives at present (55.8 % have an adequate level (norm), 7.7 % have a high level of interest).

The degree of satisfaction with one's self-realization (subscales "Life Effectiveness") in the group of young adults indicates an inadequate understanding of the effectiveness of one's own

наркотичних речовин у значній кількості наркозалежних спостерігається зниження інтересу до оточуючої дійсності, поступове неприйняття звичних раніше моделей поведінки. Разом із тим стан напруженості та стресу є присутнім у більшості наркозалежних другої групи (93.5% мають помірний рівень, а 2.2% – високий рівень прояву цього стану). Це підтверджує наше припущення, що напруженість психіки може бути обумовлена побоюваннями особистості щодо можливих негативних змін у фізичному та психічному благополуччі.

У ході аналізу особливостей функціонального стану (втоми, монотонії, пересичення та стресу) в групі наркозалежних юнаків (n=52) було встановлено, що більшість респондентів (69.3%) демонструє помірну вираженість втоми. При вивченні особливостей прояву монотонії з'ясовано, що у 50.0% досліджуваних її прояви не відзначаються, у 46.2% монотонія помірно виражена, 3.8% мають високий рівень її вираженості. З огляду на такі показники можна припустити, що однотипова діяльність у віці 18–23 роки (насамперед навчальна) суттєво виснажує юнаків, що може бути підставою для намагань щось змінити, внести цікавість у процес власної життєдіяльності. За шкалою психічного пересичення (втрата інтересу) встановлено, що 53.8% респондентів мають низький рівень прояву цього стану, 36.6% – помірний рівень, 9.6% – високий рівень. Іншими словами, у доволі значній кількості наркозалежних юнаків спостерігається прагнення позбавитися нудьги. І при вивченні проявів стресу зауважено, що 76.9% юнаків мають помірно виражені ознаки стресу, у 17.3% вони відсутні. Очевидно такі показники стресу пов'язані з необхідністю прийняття вольових рішень, що припадає якраз на цей етап їх життєдіяльності (18–23 роки).

Отже, можна стверджувати, що за шкалою "стрес" помірний рівень його вираженості домінує в обох групах наркозалежних. Представники молодіжного віку характеризуються більшою втомленістю порівняно з юнаками. У групі юнаків чіткіше проглядаються прояви монотонії, що відволікає їх від основної діяльності та визначає поведінку щодо пошуку джерел нових відчуттів і подолання нудьги.

Table 3. Comparative characterization of the peculiarities of sense-life orientations in the studied groups of respondents, %

Таблиця 3. Порівняльна характеристика особливостей сенсожиттєвих орієнтацій у досліджуваних групах респондентів, %

Subscales of the SLO methodology Субшкали методики СЖО	Level of formedness Рівень сформованості	Categories of respondents Категорії респондентів		Reliability of the difference Достовірність різниці	
		drug addicts of adolescent age (18–23 years old) наркозалежні юнацького віку (18–23 років)	drug addicts of young adult age (24–29 years old) наркозалежні молодіжного віку (24–29 років)	χ^2	p
		n = 52	n = 46		
Goals in life Цілі в житті	a	21.2	52.2	26.606	< .001
	b	69.2	47.8		
	c	9.6	.0		
Life process (or interest and emotional intensity of life) Процес життя (або інтерес та емоційна насиченість життя)	a	36.5	56.5	13.524	< .001
	b	55.8	43.5		
	c	7.7	.0		
Life effectiveness (or satisfaction with self-realization) Результативність життя (або задоволеність самореалізацією)	a	32.7	52.2	8.033	< .001
	b	55.8	41.3		
	c	11.5	6.5		
Locus of Self-control ("Self" is the master of life) Локус контролю-Я ("Я" – господар життя)	a	23.1	32.6	5.580	< .001
	b	57.7	58.7		
	c	19.2	8.7		
Locus of life-control (or controllability of life) Локус контролю-життя (або керуваність життя)	a	44.2	67.4	15.500	< .001
	b	48.1	32.6		
	c	7.7	.0		
Total indicator Загальний показник	a	17.3	28.8	3.731	< .001
	b	57.7	50.0		
	c	25.0	21.2		

Note: a – low level of formedness; b – norm (adequate level); c – high level of formedness

Примітка: a – низький рівень сформованості; b – норма (адекватний рівень); c – високий рівень сформованості

life. There is an internal sense of life completeness, lived experience, etc. (low level – 52.2 %). 41.3 % of respondents demonstrate compliance with the norm i. e. an adequate level. At the same time, the majority of adolescents (55.8 %) have indicators of life effectiveness within the normal range, which may indicate their success in the process of their main activity.

The examination of drug addicts by the subscale "Locus of Self-Control ("Self" is the master of life)" indicates a sufficient level of formation of ideas about themselves as a person who can build their life following their own goals and objectives, as well as ideas about its meaning. 58.7 % of young adult drug users demonstrate an adequate level. As for

Наступним кроком нашого емпіричного дослідження стало вивчення сенсожиттєвих орієнтацій респондентів (методика СЖО). Результати обстеження кожної з досліджуваних груп респондентів представлені в табл. 3.

Аналіз отриманих даних за субшкалою "Цілі в житті" вказує, що половина (52.2%) наркозалежних осіб у віці 24–29 років не схильні до побудови конкретних життєвих цілей у майбутньому і живуть переважно сьогоdnішнім чи навіть учорашнім днем. Щодо наркозалежних юнаків (18–23 роки), то 69.2% респондентів цієї групи демонструють більшу адекватність у формулюванні життєвих цілей та відносну орієнтованість на перспективу.

the group of adolescents, the indicator of their self-concept formedness is within similar quantitative data: the adequate level (norm) prevails – 57.7 %.

According to the subscale “Locus of Life-Control (or controllability of life)” among drug-addicted of young adult age (n = 46), a low level of its formedness (67.4 %) dominates, which may indicate inadequate perception of their place and role in life, inability to control their lives, make decisions freely and implement them. 32.6 % of respondents in this group have some control over these processes. In contrast, in the group of drug-addicted adolescents, we can observe a slightly better situation: a significant number of respondents (48.1 %) demonstrate the ability to control the processes of their own lives.

The general indicator of life comprehension in the group of drug addicts of young adult age indicates the dominance of an adequate level of such an idea formedness (50.0 %). This category of respondents considers the present (process) to be the source of life as an important component of their lives. At the same time, adolescents demonstrate higher indicators (57.7 %) of comprehension of the prospects of their own life: planning a professional career, family, etc.

Thus, it can be argued that drug addiction makes certain adjustments to the meaningful life orientations of young people. In particular, drug addicts of young adult age (compared to the category of adolescents) have inadequate strategic goals in life; they tend to live for today or even yesterday. In addition, they exhibit hedonistic personality traits (a system of beliefs, principles, and values that define their life mission as obtaining pleasure).

Discussion

Today, the population, especially young people, is extremely poorly informed about drug abuse and the threats it poses to each individual and society as a whole. However, simply informing the population is not enough. It is necessary to expansively comprehend, understand, and study drug addiction from a scientific perspective (Aleksandrov et al., 2020; Iswardani et al., 2022).

Scientists (Garland, 2021; Razaghi et al., 2023) have found that a predisposition to addictive behavior determines the willingness to use drugs.

За субшкалою “Процес життя” 43.5% наркозалежних демонструють показники, які перебувають у зоні норми для досліджуваної вікової групи (24–29 років). Натомість 56.5% респондентів виявляють гедоністичні риси особистості, яка живе одним днем сьогодні. Разом із тим більша частина юнаків вказує на задоволеність своїм життям на теперішній час (у 55.8% простежується адекватний рівень (норма), у 7.7% – високий рівень інтересу).

Ступінь задоволеності власною самореалізацією (субшкала “Результативність життя”) в групі осіб молодіжного віку вказує на неадекватне уявлення щодо результативності власного життя. Відзначається внутрішнє відчуття завершеності життя, його прожитості тощо (низький рівень – 52.2%). 41.3% респондентів демонструють відповідність нормі – адекватний рівень. Разом із тим у більшій частині юнаків (55.8%) показники результативності життя перебувають у межах норми, що може вказувати на їх успішність у процесі основної діяльності.

Обстеження наркозалежних за субшкалою “Локус контролю-Я (“Я”-господар життя)” вказує на достатній рівень сформованості уявлень про себе як про особистість, яка здатна побудувати своє життя відповідно до власних цілей і завдань, а також уявлень про його сенс. 58.7% наркозалежних молодіжного віку демонструє адекватний рівень. Щодо групи юнаків, то показник сформованості їх уявлень про себе переважає адекватний рівень (норма) – 57.7%.

За субшкалою “Локус контролю-життя (або керованість життя)” серед наркозалежних молодих осіб (n=46) домінує низький рівень його сформованості (67.4%), що може вказувати на неадекватність сприйняття свого місця та ролі в житті, нездатність контролювати своє життя, вільно приймати рішення та втілювати їх у життя. 32.6% респондентів у цій групі певним чином контролюють ці процеси. Натомість у групі наркозалежних юнаків можемо спостерігати дещо кращу ситуацію норми: значна частина респондентів (48.1%) виявляє здатність контролювати процеси власної життєдіяльності.

Загальний показник осмислення життя в групі наркозалежних молодіжного віку

This predisposition is formed gradually. These scientific facts confirm our findings that the cause of drug use among young people is an unfavorable social situation of individual development. Timely and high-quality psychological correction of personal changes can prevent the formation of psychological readiness for drug use. Therefore, it is necessary to talk about the need for timely diagnosis of young people's tendency to drug addiction behavior.

Diagnosis of young people's addictive behavior should be carried out in conjunction with the identification of factors that contribute to the emergence of drug use. The research shows that a large amount of free time, which contributes to boredom, as well as a low culture of organizing one's own leisure time, turn into a desire to saturate one's life with more thrills. This reason for the use of psychoactive substances practically confirms the spread of youth drug addiction observed in different countries of the world (Blum et al., 2022; Wang et al., 2019; Verdejo-Garcia et al., 2019).

The disinclination of a significant number of young drug users to realize their life goals in the future, as evidenced by the results of our research, increases the likelihood of their experiments. For example, A. Truong et al. (2017) note that addictive disorders in young people are a dynamic problem characterized by changing patterns of behavior during substance use and a high frequency of social trials. Drug addiction may reduce the level of subjective control of young people over the course and areas of their own lives.

In addition, young people are a rather vulnerable category in terms of choosing proven models for overcoming the difficulties of their own lives. Psychodiagnostic work among drug-addicted adolescents has demonstrated a tendency to place responsibility for their actions on external factors and other people, a lack of confidence in their abilities, a state of unbalance, and anxiety. C. Roos and K. Witkiewitz (2017) emphasize that behavioral treatments for addictive disorders among young people should include components aimed at developing self-regulation (in particular, coping with difficulties and regulating emotions). This approach makes it possible to increase

вказує на домінування адекватного рівня сформованості такого уявлення (50.0%). Ця категорії респондентів джерелом життя вважає теперішнє (процес) як важливу складову свого життя. Разом із тим юнаки демонструють більші показники (57.7%) осмисленості перспектив власного життя: планування професійної кар'єри, сім'ї тощо.

Отже, можна стверджувати, що наркотична залежність вносить певні корективи в сенсожиттєві орієнтації молоді. Зокрема, у наркозалежних молодіжного віку (порівняно з категорією юнаків) встановлена неадекватність при визначенні стратегічних цілей в житті; у них спостерігається властивість жити сьогоднішнім чи навіть учорашнім днем. Крім того, вони виявляють гедоністичні риси особистості (система переконань, принципів та цінностей, що визначають своєю життєвою місією отримання насолоди).

Дискусія

Сьогодні населення, насамперед молодь, надзвичайно слабо поінформоване про наркотизм і ті загрози, які він несе для кожної людини та суспільства загалом. Однак простого інформування населення недостатньо. Слід усебічно осмислити, зрозуміти й вивчити наркотизм з наукових позицій (Aleksandrov et al., 2020; Iswardani et al., 2022).

Ученими (Garland, 2021; Razaghi et al., 2023) встановлено, що схильність до адиктивної поведінки детермінує готовність до вживання наркотичних речовин. Ця схильність формується поступово. Ці наукові факти підтверджують нами встановлені дані, що причиною вживання наркотичних речовин серед молоді є несприятлива соціальна ситуація індивідуального розвитку. Своєчасна та якісна психологічна корекція особистісних змін дозволяє запобігати формуванню психологічної готовності до вживання наркотичних речовин. Тому слід говорити про необхідність своєчасної діагностики схильності молодих людей до наркозалежної поведінки.

Діагностика схильності молоді до адиктивної поведінки має проводитися в комплексі з виявленням факторів, які сприяють виникненню потягу до вживання наркотиків.

the level of subjective control of young people. This can be confirmed by the idea that over time, young people still tend to believe that they have achieved the accomplishments they have in their lives. We should also point out the significant role of cognitive beliefs. Today, there is evidence that an increased level of maladaptive cognitive beliefs is present in most disorders that can determine an individual's addictive behavior (Hamonniere & Varescon, 2018).

The desire of modern young people to get pleasure from the use of psychoactive substances plays an important role in the spread of drug addiction (Van der Weele et al., 2021). Although, as our results show, drug addiction, on the one hand, brings pleasure, and on the other hand, it tires the individual. This is especially true for young adults who already have some life experience. According to Y. Olsen (2022), drug addiction involves complex interactions between brain circuits, genetics, environmental factors, and individual life experiences, combined with the temptation to experience pleasure. In addition, it can contribute to the development of hedonistic traits in young people, which define pleasure as a life mission.

J. Clerke et al. (2021) argue that a clear strategy for normalizing behavioral adaptations associated with drug use cessation should be defined. This strategy, in our opinion, should focus primarily on adolescents, as they demonstrate higher rates of meaningfulness in their life prospects: planning a professional career, family, etc. Counteracting addictive behavior is accompanied by functional changes in the personality, which are both social and psychological. That is why shifts in group and individual attitudes should stimulate and reflect changes in approaches to drug addiction treatment and prevention among social and psychological support professionals and law enforcement officers (Bateson & Dardick, 2020; Bondarenko et al., 2022; DeYoung et al., 2022).

Conclusions

It has been empirically determined and substantiated that there is a rapid "rejuvenation" of drug addiction, which poses a significant risk to the social and psychological well-being of modern youth and public health

Проведене дослідження демонструє, що велика кількість вільного часу, що сприяє появі нудьги, а також низька культура організації власного дозвілля перетворюються на бажання наситити свій побут гострішими відчуттями. Ця причина вживання психоактивних речовин практично підтверджує поширення юнацької наркоманії, що спостерігається в різних країнах світу (Blum et al., 2022; Wang et al., 2019; Verdejo-Garcia et al., 2019).

Несхильність значної кількості наркозалежних молодіжного віку до реалізації життєвих цілей у майбутньому, що підтверджується результатами нашого дослідження, збільшує ймовірність власних експериментів. Так, A. Truong et al. (2017) зауважують, що адиктивні розлади у молоді є динамічною проблемою, що характеризується мінливими моделями поведінки під час вживання психоактивних речовин і високою частотою соціальних випробувань. Не виключено, що наркотична залежність знижує рівень суб'єктивного контролю молоді за перебігом та сферами власної життєдіяльності.

Крім того, молодь є доволі вразливою категорією щодо обрання апробованих моделей подолання труднощів власної життєдіяльності. Психодіагностична робота серед наркозалежних юнаків продемонструвала тенденцію покладати відповідальність за свої вчинки на зовнішні чинники та інших людей, невпевненість у своїх можливостях, неврівноваженість та тривожність. С. Roos and K. Witkiewitz (2017), наголошують, що поведінкові методи лікування адиктивних розладів серед молоді мають охоплювати компоненти, які спрямовані на розвиток саморегуляції (зокрема, подолання труднощів та регулювання емоцій). Саме такий підхід надає можливість збільшити рівень суб'єктивного контролю молодих людей. Це можна підтвердити думкою, що з часом молоді люди все ж таки схильні вважати, що вони самі досягли тих здобутків, які є в їхньому житті. Слід також вказати на суттєву роль когнітивних переконань особистості. На сьогодні є докази того, що підвищений рівень неадаптивних когнітивних переконань присутній при більшості розладів, які здатні визначати адиктивну поведінку особистості (Hamonniere, Varescon, 2018).

in general. Therefore, there is a need to modify existing approaches to correctional work with different categories of young people.

It has been established that youth drug addiction is a complex and dynamic phenomenon that reveals concomitant signs of drug addicts' behavior in different age groups: reduced endurance concerning the difficulties of life; fear of sustained emotional contact; desire to blame others for their mistakes; stereotypical behavior; anxiety, etc.

It has been found that drug addiction reduces the level of young people's subjective control over the course and areas of their own lives. The priority remains to focus exclusively on the state of their health, which is associated with fears of possible negative changes in personality. Being aware of possible adverse consequences, drug users try to work out different ways to help stabilize their health. Adolescents with signs of established addiction generally demonstrate a low level of subjective control, they do not see a connection between their actions and events that are significant to them, which is often reflected in certain behaviors (silence, unsociability, passivity, lethargy, etc.). In contrast, young adult users have a higher level of control throughout their life-sustaining activities, which is manifested primarily in interpersonal relationships and the field of achievement.

As for the functional state of the body, drug-dependent young adults aged 24-29 years have a significantly higher severity of fatigue compared to drug-dependent adolescents (18-23 years). At the same time, adolescents show signs of monotony and a decrease in their level of working capacity within their main activity, which determines their behavior in search of sources of new sensations, as well as overcoming boredom and "emptiness". This may explain the temptation of drug use by adolescents as a way to stimulate their activity and distract them from routine.

It has been proven that drug addiction makes certain adjustments to the meaningful life orientations of young people. In particular, drug addicts of young adult age (compared to the category of adolescent drug-addicted people) have inadequate goals in life; they tend to live for today or even yesterday. They exhibit hedonistic

Вагоме значення у поширенні наркоманії відіграє прагнення сучасних молодих людей отримувати задоволення від вживання психоактивних речовин (Van der Weele et al., 2021). Хоча, як свідчать отримані нами результати, наркотична залежність, з одного боку, приносить задоволення, а з іншого – стомлює особистість. Це насамперед стосується представників молодіжного віку, що вже мають певний життєвий досвід. На думку Y. Olsen (2022), наркотична залежність охоплює складні взаємодії мозкових ланцюгів, генетики, факторів оточуючого середовища та індивідуального життєвого досвіду, поєднаних зі спокусою отримувати відчуття задоволення. Крім того, вона здатна сприяти розвитку гедоністичних рис у молоді, що визначають життєвою місією саме отримання насолоди.

J. Clerke et al. (2021) стверджують, що варто визначати чітку стратегією нормалізації поведінкових адаптацій, пов'язаних із припиненням вживання наркотиків. Ця стратегія, на нашу думку, має орієнтуватися передусім на представників юнацького віку, адже саме вони демонструють більші показники осмисленості перспектив власного життя: планування професійної кар'єри, сім'ї тощо. Протидія адиктивній поведінці супроводжується функціональними змінами особистості, що носять як соціальний, так і психологічний характер. Саме тому зрушення в групових та індивідуальних поглядах повинні стимулювати та відображати зміни в підходах до лікування наркотичної залежності та її профілактики серед фахівців соціальної й психологічної підтримки та правоохоронців (Bateson, Dardick, 2020; Bondarenko et al., 2022; DeYoung et al., 2022).

Висновки

Емпірично визначено й обґрунтовано, що зараз відбувається стрімке "омолодження" наркоманії, що становить значний ризик для соціально-психологічного благополуччя сучасної молоді та громадського здоров'я загалом. Тому виникає необхідність модифікації наявних підходів до корекційної роботи з різними категоріями молодих людей.

Встановлено, що наркотизм молоді є комплексним та динамічним явищем, що виявляє

personality traits (a system of beliefs, principles, and values that define pleasure as their highest life mission), inadequate perception of their place and role in life, inability to make decisions freely and implement them, etc.

References

- Adejoh, S. O., Temilola, O. M., & Adejuwon, F. F. (2018). Rehabilitation of drug abusers: The roles of perceptions, relationships and family supports. *Social Work in Public Health, 33*(5), 289–298. <https://doi.org/10.1080/19371918.2018.1469063>
- Aleksandrov, D., Okhrimenko, I., Medvediev, V., Moiseieva, O., & Prontenko, K. (2020). Psychoprophylactic correction of the individual psychological factors of narcotism. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience, 11*(2), 01–17. <https://doi.org/10.18662/brain/11.2/71>
- Ashar, B. H. (2019). Deviant Behavior. *Medical Clinics of North America, 103*(5), XV–XVI. <https://doi.org/10.1016/j.mcna.2019.05.010>
- Baklytska, O. P., Baklytsky, I. O., Sirko, R. I., & Slobodianyuk, V. I. (2015). Psykhodiagnostyka. Psykhologichnyy praktykum [*Psychodiagnosis. Psychological workshop*]. Lviv: Spolom. <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/17579>
- Bateson, A., & Dardick, W. R. (2020). A comparison of the two-option versus the four-option multiple-choice item: A case for fewer distractors. *Personnel Assessment and Decisions, 6*(3), Article 5. <https://doi.org/10.25035/pad.2020.03.005>
- Blum, K., Bowirrat, A., Gomez, L. L., Downs, B. W., Bagchi, D., Barh, D., et al. (2022). Why haven't we solved the addiction crisis?. *Journal of the Neurological Sciences, 442*, e120404. <https://doi.org/10.1016/j.jns.2022.120404>
- Bondarenko, V., Okhrimenko, I., Piaskovskyi, V., Antoshchuk, A., & Marchuk, A. (2022). Scientific tools for forming professional competence of patrol police officers. *International Journal of Evaluation and Research in Education, 11*(2), 687–695. <https://doi.org/10.11591/ijere.v11i2.21987>
- Clerke, J. A., Congiu, M., & Mameli, M. (2021). Neuronal adaptations in the lateral habenula during drug withdrawal: Preclinical evidence for addiction therapy. *Neuropharmacology, 192*, e108617. <https://doi.org/10.1016/j.neuropharm.2021.108617>
- Costin, A., & Roman, A. F. (2020). Discussing with the parents of high school students: What do they know about drugs?. *Postmodern Openings, 11*(1), 01–19. <https://doi.org/10.18662/po/105>

супутні ознаки поведінки наркозалежних у різних вікових групах: знижена витривалість щодо труднощів життя; страх перед стійкими емоційними контактами; прагнення звинувачувати інших у своїх помилках; стереотипність поведінки; тривожність тощо.

З'ясовано, що наркотична залежність знижує рівень суб'єктивного контролю молодих людей за перебігом та сферами власної життєдіяльності. У пріоритеті залишається орієнтація виключно на стан власного здоров'я, що пов'язана з побоюваннями щодо можливих негативних змін особистості. Усвідомлюючи можливі несприятливі наслідки, наркозалежні особи намагаються опрацювати різні способи допомоги в стабілізації стану здоров'я. Юнаки з ознаками сформованої адикції загалом демонструють низький показник рівня суб'єктивного контролю, вони не вбачають зв'язку між своїми діями та значимими для себе подіями, що нерідко відображається в певних проявах поведінки (мовчазність, нетоварицькість, пасивність, млявість тощо). Натомість серед наркозалежних молодіжного віку відзначається більш високий рівень контролю за перебігом своєї життєдіяльності, що виявляється насамперед у міжособистісних стосунках та у сфері досягнень.

Щодо функціонального стану організму, то у наркозалежних молодих осіб у віці 24–29 років відзначається значно більше значення вираженості втоми порівняно з наркозалежними юнаками (18–23 роки). Разом із тим у представників юнацького віку проглядаються прояви монотонії та зниження рівня їх працездатності в межах основної діяльності та визначає поведінку щодо пошуку джерел нових відчуттів, а також подолання нудьги й “порожнечі”. Це може пояснювати спокусу вживання наркотиків юнаками як способу стимуляції власної активності та відволікання від рутинності.

Доведено, що наркотична залежність вносить певні корективи в сенсожиттєві орієнтації молоді. Зокрема, у наркозалежних молодіжного віку (порівняно з категорією наркозалежних юнаків) встановлена неадекватність при визначенні цілей у житті; у них спостерігається властивість жити сьогоднішнім чи навіть

- DeYoung, C. G., Beaty, R. E., Genç, E., Latzman, R. D., Passamonti, L., Servaas, M. N., et al. (2022). Personality neuroscience: An emerging field with bright prospects. *Personality Science*, 3, 1–21. <https://doi.org/10.5964/ps.7269>
- Farisco, M., Evers, K., & Changeux, J. P. (2018). Drug addiction: From neuroscience to ethics. *Frontiers in Psychiatry*, 9, 595. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2018.00595>
- Garland, E. L. (2021). Mindful positive emotion regulation as a treatment for addiction: from hedonic pleasure to self-transcendent meaning. *Current Opinion in Behavioral Sciences*, 39, 168–177. <https://doi.org/10.1016/j.cobeha.2021.03.019>
- Graham, D. P., Harding, M. J., & Nielsen, D. A. (2022). Pharmacogenetics of addiction therapy. *Methods in Molecular Biology (Clifton, N. J.)*, 2547, 437–490. https://doi.org/10.1007/978-1-0716-2573-6_16
- Griban, G. P., Okhrimenko, I. M., Myroshnychenko, M. S., Tomenko, O. A., Matrosov, S. O., & Rohovenko, M. M. (2022). Ecological education and its relationship with students' health. *Wiadomosci Lekarskie (Warsaw, Poland: 1960)*, 75(2), 525–532. <https://doi.org/10.36740/WLek202202136>
- Griban, G. P., Yavorska, T. Y., Tkachenko, P. P., Kuvaldina, O. V., Dikhtiarenko, Z. M., Yeromenko, E. A., et al. (2020). Motor activity as the basis of a healthy lifestyle of student youth. *Wiadomosci Lekarskie (Warsaw, Poland: 1960)*, 73(6), 1199–1206. <https://doi.org/10.36740/WLek202006123>
- Hamonniere, T., & Varescon, I. (2018). Metacognitive beliefs in addictive behaviours: A systematic review. *Addictive Behaviors*, 85, 51–63. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2018.05.018>
- Iswardani, T., Dewi, Z. L., Mansoer, W. W., & Irwanto, I. (2022). Meaning-making among drug addicts during drug addiction recovery from the perspective of the meaning-making model. *Psych*, 4(3), 589–604. <https://doi.org/10.3390/psych4030045>
- Morris, N. P., & Bentzley, B. S. (2020). Supporting the use of medications for addiction treatment in US drug courts: Opportunities for health professionals. *Journal of Addiction Medicine*, 14(4), 277–279. <https://doi.org/10.1097/ADM.0000000000000583>
- Okhrimenko, I. M., Tomenko, O. A., Leonenko, A. V., Cherednichenko, S. V., Krasilov, A. D., Liakhova, N., et al. (2023). Cadets' motivation for motor activity as an important factor in improving their health. *Polski merkuriusz Lekarski : organ Polskiego Towarzystwa Lekarskiego*, 51(3), 260–267. <https://doi.org/10.36740/Merkur202303113>
- Olsen, Y. (2022). What is addiction? History, terminology and core concepts. *The Medical Clinics of North* учорашнім днем. Вони виявляють гедоністичні риси особистості (система переконань, принципів та цінностей, що визначають найвищою своєю життєвою місією отримання насолоди), неадекватність сприйняття свого місця та ролі в житті, нездатність вільно приймати рішення та втілювати їх у життя тощо.
- Список використаних джерел**
- Adejoh S. O., Temilola O. M., Adejuwon F. F. Rehabilitation of drug abusers: The roles of perceptions, relationships and family supports. *Social Work in Public Health*. 2018. Vol. 33 (5). P. 289–298. <https://doi.org/10.1080/19371918.2018.1469063>
- Aleksandrov D., Okhrimenko I., Medvediev V., Moiseieva O., Prontenko, K. Psychoprophylactic correction of the individual psychological factors of narcotism. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2020. Vol. 11(2). P. 01–17. <https://doi.org/10.18662/brain/11.2/71>
- Ashar B. H. Deviant Behavior. *Medical Clinics of North America*. 2019. Vol. 103(5). P. XV–XVI. <https://doi.org/10.1016/j.mcna.2019.05.010>
- Баклицька О. П., Баклицький І. О., Сірко Р. І., Слободяник В. І. Психодіагностика. Психологічний практикум. Львів: Сполум, 2015. 464 с. <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/17579>
- Bateson A., Dardick W. R. A comparison of the two-option versus the four-option multiple-choice item: A case for fewer distractors. *Personnel Assessment and Decisions*. 2020. Vol. 6(3). Article 5. <https://doi.org/10.25035/pad.2020.03.005>
- Bondarenko V., Okhrimenko I., Piaskovskiy V., Antoshchuk A., Marchuk A. Scientific tools for forming professional competence of patrol police officers. *International Journal of Evaluation and Research in Education*. 2022. Vol. 11(2). P. 687–695. <https://doi.org/10.11591/ijere.v11i2.21987>
- Blum K., Bowirrat A., Gomez L. L., Downs B. W., Bagchi D., Barh D., Modestino E. J., Baron D., McLaughlin T., Thanos P., Ceccanti M., Elman I., Badgaiyan R. D., Dennen C., Gupta A., Braverman E. R., Gold M. S. Why haven't we solved the addiction crisis?. *Journal of the Neurological Sciences*. 2022. Vol. 442. e120404. <https://doi.org/10.1016/j.jns.2022.120404>
- Clerke J. A., Congiu M., Mameli M. Neuronal adaptations in the lateral habenula during drug withdrawal: Preclinical evidence for addiction therapy. *Neuropharmacology*. 2021. Vol. 192. e108617. <https://doi.org/10.1016/j.neuropharm.2021.108617>
- Costin A., Roman A. F. Discussing with the parents of high school students: What do they know about drugs?. *Postmodern Openings*. 2020. Vol. 11(1). P. 01–19. <https://doi.org/10.18662/po/105>
- DeYoung C. G., Beaty R. E., Genç E., Latzman R. D., Passamonti L., Servaas M. N., Shackman A. J., Smillie L. D., Spreng R. N., Viding E., Wacker J. Personality neuroscience: An emerging field with bright prospects. *Personality Science*. 2022. Vol. 3. P. 1–21. <https://doi.org/10.5964/ps.7269>

Comparison of Life and Meaningful Parameters of Adolescent and Young Adult Drug Addicts

- America, 106(1), 1–12. <https://doi.org/10.1016/j.mcna.2021.08.001>
- Polkhovska, I. K., Sydorenko, A. S., & Melnyk O. D. (2020). The right to medical assistance for drug addicts: Examination of the problem. *Wiadomosci Lekarskie (Warsaw, Poland: 1960)*, 73(12 pt. 2), 2927–2933. <https://doi.org/10.36740/WLek202012237>
- Popovych, I., Blynova, O., Halian, I., & Savchuk, O. (2020). Self-efficacy of future athletes with different levels of psychological safety. *Journal of Physical Education and Sport*, 20(5), 2718–2724. <https://doi.org/10.7752/jpes.2020.05370>
- Popovych, I., Hoi, N., Koval, I., Vorobel, M., Semenov, O., Semenova, N., et al. (2022). Strengthening of student youth's mental health using play sports. *Journal of Physical Education and Sport*, 22(6), 1384–1395. <https://doi.org/10.7752/jpes.2022.06174>
- Razaghi, E., Farhoudian, A. Pilevari, A., Noroozi, A., Hooshyari, Z., Radfar, R., et al. (2023). Identification of the socio-cultural barriers of drug addiction treatment in Iran. *Heliyon*, 9(5), e15566. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e15566>
- Rømer Thomsen, K., Callesen, M. B., Hesse, M., Kvamme, T. L., Pedersen, M. M., Pedersen, M. U., et al. (2018). Impulsivity traits and addiction-related behaviors in youth. *Journal of Behavioral Addictions*, 7(2), 317–330. <https://doi.org/10.1556/2006.7.2018.22>
- Roos, C. R., & Witkiewitz, K. A. (2017). contextual model of self-regulation change mechanisms among individuals with addictive disorders. *Clinical Psychology Review*, 57, 117–128. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2017.08.008>
- Ruisoto, P., & Contador, I. (2019). The role of stress in drug addiction. An integrative review. *Physiology & Behavior*, 202, 62–68. <https://doi.org/10.1016/j.physbeh.2019.01.022>
- Truong, A., Moukaddam, N., Toledo, A., & Onigu-Otite, E. (2017). Addictive disorders in adolescents. *The Psychiatric clinics of North America*, 40(3), 475–486. <https://doi.org/10.1016/j.psc.2017.05.012>
- van der Weele, S., Bredewold, F., Leget, C., & Tonkens, E. (2021). What is the problem of dependency? Dependency work reconsidered. *Nursing Philosophy: An International Journal for Healthcare Professionals*, 22(2), e12327. <https://doi.org/10.1111/nup.12327>
- Verdejo-Garcia, A., Garcia-Fernandez, G., & Dom, G. (2019). Cognition and addiction. *Dialogues in Clinical Neuroscience*, 21(3), 281–290. <https://doi.org/10.31887/DCNS.2019.21.3/gdom>
- Volkow, N. D., Jones, E. B., Einstein, E. B., & Wargo, E. M. (2019). Prevention and treatment of opioid misuse and addiction: A review. *JAMA Psychiatry*, 76(2), 208–216. <https://doi.org/10.1001/jamapsychiatry.2018.3126>
- Farisco M., Evers K., Changeux J. P. Drug addiction: From neuroscience to ethics. *Frontiers in Psychiatry*. 2018. Vol. 9. 595. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2018.00595>
- Garland E. L. Mindful positive emotion regulation as a treatment for addiction: from hedonic pleasure to self-transcendent meaning. *Current Opinion in Behavioral Sciences*. 2021. Vol. 39. P. 168–177. <https://doi.org/10.1016/j.cobeha.2021.03.019>
- Graham D. P., Harding M. J., Nielsen D. A. Pharmacogenetics of addiction therapy. *Methods in Molecular Biology (Clifton, N. J.)*. 2022. Vol. 2547. P. 437–490, https://doi.org/10.1007/978-1-0716-2573-6_16
- Griban G. P., Okhrimenko I. M., Myroshnychenko M. S., Tomenko O. A., Matrosov S. O., Rohovenko M. M. Ecological education and its relationship with students' health. *Wiadomosci Lekarskie (Warsaw, Poland: 1960)*. 2022. Vol. 75(2). P. 525–532. <https://doi.org/10.36740/WLek202202136>
- Griban G. P., Yavorska T. Y., Tkachenko P. P., Kuvaldina O. V., Dikhtiarenko Z. M., Yeromenko E. A., Lytvynenko A. M., Hresa N. V., Okhrimenko I. M., Ovcharuk I. S., Prontenko K. V. Motor activity as the basis of a healthy lifestyle of student youth. *Wiadomosci Lekarskie (Warsaw, Poland: 1960)*. 2020. Vol. 73(6). P. 1199–1206. <https://doi.org/10.36740/WLek202006123>
- Hamonniere T., Varescon I. Metacognitive beliefs in addictive behaviours: A systematic review. *Addictive Behaviors*. 2018. Vol. 85. P. 51–63. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2018.05.018>
- Iswardani T., Dewi Z. L., Mansoer W. W., Irwanto I. Meaning-making among drug addicts during drug addiction recovery from the perspective of the meaning-making model. *Psych*. 2022. Vol. 4(3). P. 589–604. <https://doi.org/10.3390/psych4030045>
- Morris N. P., Bentzley B. S. Supporting the use of medications for addiction treatment in us drug courts: Opportunities for health professionals. *Journal of Addiction Medicine*. 2020. Vol. 14 (4). P. 277–279. <https://doi.org/10.1097/ADM.0000000000000583>
- Okhrimenko I. M., Tomenko O. A., Leonenko A. V., Cherednichenko S. V., Krasilov A. D., Liakhova N., Baldetskiy A. A. Cadets' motivation for motor activity as an important factor in improving their health. *Polski merkuriusz Lekarski: organ Polskiego Towarzystwa Lekarskiego*. 2023. Vol. 51(3). P. 260–267. <https://doi.org/10.36740/Merkur202303113>
- Olsen Y. What is addiction? History, terminology and core concepts. *The Medical Clinics of North America*. 2022. Vol. 106(1). P. 1–12. <https://doi.org/10.1016/j.mcna.2021.08.001>
- Polkhovska I. K., Sydorenko A. S., Melnyk O. D. The right to medical assistance for drug addicts: Examination of the problem. *Wiadomosci Lekarskie (Warsaw, Poland: 1960)*. 2020. Vol. 73 (12 pt. 2). P. 2927–2933. <https://doi.org/10.36740/WLek202012237>
- Popovych I., Blynova O., Halian I., Savchuk O. Self-efficacy of future athletes with different levels of psychological safety. *Journal of Physical Education and Sport*. 2020. Vol. 20(5). P. 2718–2724. <https://doi.org/10.7752/jpes.2020.05370>

- Wang, S. C., Chen, Y. C., Lee, C. H., & Cheng, C. M. (2019). Opioid addiction, genetic susceptibility, and medical treatments: A review. *International Journal of Molecular Sciences*, 20(17), 4294. <https://doi.org/10.3390/ijms20174294>
- Popovych I., Hoi N., Koval I., Vorobel M., Semenov O., Semenova N., Hrys A. Strengthening of student youth's mental health using play sports. *Journal of Physical Education and Sport*. 2022. Vol. 22(6). P. 1384–1395. <https://doi.org/10.7752/jpes.2022.06174>
- Razaghi E., Farhoudian A. Pilevari A., Noroozi A., Hooshyari Z., Radfar R., Malekinejad M. Identification of the socio-cultural barriers of drug addiction treatment in Iran. *Heliyon*. 2023. Vol. 9(5). e15566. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e15566>
- Rømer Thomsen K., Callesen M. B., Hesse M., Kvamme T. L., Pedersen M. M., Pedersen M. U., Voon V. Impulsivity traits and addiction-related behaviors in youth. *Journal of Behavioral Addictions*. 2018. Vol. 7 (2). P. 317–330. <https://doi.org/10.1556/2006.7.2018.22>
- Roos C. R., Witkiewitz K. A contextual model of self-regulation change mechanisms among individuals with addictive disorders. *Clinical Psychology Review*. 2017. Vol. 57. P. 117–128. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2017.08.008>
- Ruisoto P., Contador I. The role of stress in drug addiction. An integrative review. *Physiology & Behavior*. 2019. Vol. 202. P. 62–68. <https://doi.org/10.1016/j.physbeh.2019.01.022>
- Truong A., Moukaddam N., Toledo A., Onigu-Otite E. Addictive disorders in adolescents. *The Psychiatric clinics of North America*. 2017. Vol. 40(3). P. 475–486. <https://doi.org/10.1016/j.psc.2017.05.012>
- van der Weele S., Bredewold F., Leget C., Tonkens E. What is the problem of dependency? Dependency work reconsidered. *Nursing Philosophy: An International Journal for Healthcare Professionals*. 2021. Vol. 22(2). e12327. <https://doi.org/10.1111/nup.12327>
- Verdejo-Garcia A., Garcia-Fernandez G., Dom G. Cognition and addiction. *Dialogues in Clinical Neuroscience*. 2019. Vol. 21(3). P. 281–290. <https://doi.org/10.31887/DCNS.2019.21.3/gdom>
- Volkow N. D., Jones E. B., Einstein E. B., Wargo E. M. Prevention and treatment of opioid misuse and addiction: A review. *JAMA Psychiatry*. 2019. Vol. 76(2). P. 208–216, <https://doi.org/10.1001/jamapsychiatry.2018.3126>
- Wang S. C., Chen Y. C., Lee C. H., Cheng C. M. Opioid addiction, genetic susceptibility, and medical treatments: A review. *International Journal of Molecular Sciences*. 2019. Vol. 20(17). 4294. <https://doi.org/10.3390/ijms20174294>